

Uredništvo:

Kočevje štev. 58.

Upravništvo:

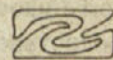
Kočevje štev. 18.

Radikal

Gospodarski, politični in kulturni organ.

Izhaja vsako drugo soboto zjutraj.

Naročnina:

za celo leto Din. 15,
sicer sorazmerno.

Inserate:

cela stran Din. 600,
sicer dogovorno.

Stranka Nemcev v kraljevini SHS.

Kočevje, sredi februarja 1922.

Pred par tedni je šest Nemcev iz Vojvodine razglasilo, da se namerava ustanoviti Stranko Nemcev v kraljevini SHS, ter se je predstavilo istočasno javnosti kot pripravljavni odbor snujoče se nemškonacionalne stranke v naši državi.

Jugoslovensko časopisje je to vest sprejelo z neenotnimi naziranjmi, par naših časopisov iz Vojvodine, seveda lokalnega značaja, jo je še celo pozdravilo, češ, da dobimo v Nemcih državne zaveznike proti Madžarom. Drugi so že računili z baje desetimi poslanci te stranke v prihodnjem parlamentu ter poudarjali, da zna teh deset mož pri državni upravi priti resno v poštev. Le posamezni glasovi iz časopisne šume so nekaj mrmljali contra, toda to očitno le vsled razočaranja nad lokalnimi računi. Konstatirati moramo, — dasi ne lahnega srca in teh besed ne moremo dovolj podčrtati — da nismo našli niti enega časopisnega glasu, ki bi bil ta pojav v našem javnem življenju objektivno od vseh vsaj glavnih strani dovoljno osvetlil ter predložil naši javnosti sliko položaja, zrelo za pravilno sodbo in ravnanje, pač pa moramo konstatirati, da je naše časopisje ta

korak naših Nemcev podcenjevalo ali pa ga še celo naravnost naivno ocenjevalo.

Vzpričo tega položaja naj bo navzlic malemu prostoru dovoljeno nam, podati po možnosti objektivno sliko vsaj v glavnih potezah, na katero je ta korak Nemcev vrgel šop kričečih žarkov.

Pred vsem ugotovimo od vsega sveta priznano dejstvo, da je naša država enotna nacionalna slovanska država, ki sloni na neovrgljivem dejstvu kompaktne naseljenosti slovanskega ljudstva od Adrije, Drave, Mure in Subotice pa doli do izpred Soluna ob Egejskem morju. Drugo nič manj važno dejstvo je, da smo to državo ustanovili iz lastne moči in protivolji nemških bajonetov, ki so preko našega trupla hoteli v Carigrad in Bagdad ter dalje do Indije. Šele na skrhanih in polomljenih nemških osvojevalnih krvavih bajonetih smo mi zamogli podigniti našo sedanjo državo, svojo lastno hišo. In tretje ozira vredno dejstvo je, da so v tej naši hiši ostali za časa naše nesvobode naseljeni kolonisti-Nemci in pomenčeni Slovani, katerim pa ne odrekamo enakopravnosti z našimi lastnimi rojaki v naši državi in jim torej priznavamo tudi pravico osnivanja lastnih strank.

Ravno ta širokogrudna svoboda, ki jo mi dajemo drugim, pa daje tudi nam pravico, da si ogledamo nekoliko поближе onega, ki se v naši državni hiši hoče polastiti sogospodarsvene pravice in ukazovanja. In z osnovanjem lastne nacionalne stranke Nemci to brezdvomno hočejo.

Kdo pa so pravzaprav Nemci?

Zgodovina nas uči, da se je v petem in šestem stoletju pojavilo ob dolnjem Renu germansko ljudstvo Frankov, ki si je osvojilo polagoma celo Galijo (sedanjo Francosko), Germanijo, ki je segala takrat do Labe in Salce, ter Italijo. Navzela se je rimske civilizacije in osvajačnega ter organizacijskega duha ter prodrlo globoko v Češko in Panonijo tja do Tise in Posavja. Leta 843. se je ta država Frankov pod dinastijo Karolingov razdelila v tri dele: Italijo, Francijo in vzhodno frankovsko državo ali Nemčijo. Stari rimski organizacijski in osvajačni duh je ostal v vseh treh delih in ta duh je podvrget in polagoma uničil oziroma ponemčil alpske Slovence, polabske Slovence in Pruse. Meč in križ, ki sta našla svoj tipični izraz v Križarjih, krščanskih viteških osvajačih in roparjih, sta jih podvrжела in prilagodila. (Citajte Sienkiewicza! Op. uredn.) Tla kjer leži danes Hamburg, Dresden, Lipsko, Berlin, Dunaj, Gradec,

Ciganlija.

Ponosnim, počasnim korakom, kakor se spodobi gospodu, ki gre iz mesta na deželo, je šetal elegantni gospod proti vasi Ž...

Ustavi se pred romantičnimi votlinami, kjer živijo cigani svojo nerazumljivo, bedno življenje. Votline so na videz prazne, njih prebivalci so porabili lepi spomladanski dan in zrojili po svojih bogsigaveđi kakšnih poslih.

Oglasi se mršav pes in laja po cigansko. Za njim se pokaže vitka postava mlade črne ciganke.

„Gošpod, kam pa greste?“

Gospod pogleda oprezno naokoli, potem pa stopi bližje. Ciganski pes ga spoštljivo povoha.

„Gošpod, daj mi eno cigareto.“

Ciganka stegne svojo ozko, kljub vsej nagnagi lepo roko, ki jo gospod s cigareto vred nekoliko nervozno stisne.

„Kako Ti je ime, dekle?“

„Marija, gošpod.“

„Lepa si, Marija!“

„Mislite, gošpod?“

Marija se pretegne in napolni nedrije, da je bati, da ne počí tanjka preperela bluza. Oči se ji svetijo. Skozi polodprte ustnice se blišči zobovje iz glazirane repe.

Gospoda stresa neka čudna mrzlica. Plaho se ozira naokoli.

„Marija, kako moreš tu živeti, ubožica!“

„Gošpod, cigani smo.“

Pripali si podarjeno cigareto ob gospodovi. Nekako počasi gre, ker se trese gospodova roka. Njene grešne črne oči so uprte v njega. Vražja bluza ne pokriva popolnoma Marijina nedra. Končno gori cigareta in Marija se zlekne po dračju v duplini. Gospod se zopet ozira plaho naokrog in zdrkne počasi na dračje poleg ciganke. Smehljajoč se ciganka vsede z zvonkim smehom, ki splaši bolhe iz kupa krp, ki so služile lepi Mariji za zglavje.

„Gošpod, umazali si boste svojo obleko.“

„Nič ne de, Marija, Ti...“

Objame jo okrog pasu in pritisne svoje mokre ustnice na vroča usta ciganke, ki diše nekoliko po dimu in po sajah.

„Lep prstan imate, gošpod.“

S hitro gesto sname gospod prstan in ga natakne ciganki na prst.

„Dobri ste, gošpod.“

Njega davijo sline, neverjetne množine slin. V temnem ozadju dupline se nekaj zgane.

„Kaj je to, Marija?“

„Voda kaplja skozi skalovje, gošpod.“

Popravlja suho dračevje na ognju, kjer se kuha v loncu pet ubornih rep.

„To je Tvoje kosilo, Marija?“

„Da, gošpod.“

In ga pogleda s svojimi črnimi, globokimi očmi.

„Marija, pridi k meni zvečer! Dam Ti boljše jesti in piti — kolikor boš hotela! Marija... dekle... pridi... nisem slab človek, čuješ... pridi!“

Po stezi se prikaže nekoliko malih cigankov, ki se bližajo duplini.

„Marija, prideš?“

„Ne vem, gošpod, znabit, ne vem, če...“

„Pridi, Marija, stanujem...“

Cigančki se vsujejo v duplino z veselimi krikom svoje nerazumljive ciganščine.

Gospod dostojanstveno zapusti votlino, ozre se še enkrat nazaj, kjer stoji lepa ciganka z nasmehom v vražjih ustnicah.

„Gošpod, Vi, ki ste tako dobri, ali sme na večerjo priti tudi moj Jože, ki že dva dni ni imel tople žlice v želodcu?“

In res se prikaže iz dupline nesrečni Jože, mršav, razstrgan in umazan.

„Lačo divi, gošpod.“

Gospod se odvrne, vzravna in odhiti nekoliko urnega koraka, gospod — moralični cigan.

Veniviđi.

torej težišče in jedro nemške moči, so bila še pred nekaj stoletji slovanska ter jih je Nemec osvojil. Nemec, pred vsem Prus in Sas, imata sicer v svojih žilah nad 50% slovanske krvi, toda v svojem srcu in značaju pa stari osvajalski duh, kot neodvrgljivo dedščino svojih prednikov in pa po celi vrsti generacij podedovano in prirojeno naravno vojaško disciplino kot skupno ljudsko dobrino, ki pozna le celoto ter njen dobrobit, posameznik pa velja le toliko, v kolikor predstavlja vrednost te celote.

To mehanično-koherentno ideologijo s ciljem neprestanega osvojevanja so znali Nemci že od nekdanj vcepiti zlasti svojim kolonistom kot kvasu svojih prihodnjih osvojiteljev in pa takozvanim Nemcem prijaznim tujcem; oboji tvorijo že od nekdanj jako važne predstraže v nemškonacijonalnih osvojalnih načrtih.

To ideologijo in načrte Nemštva razberemo ne samo iz preteklosti Nemcev, ampak tudi iz njih dejanj (n. pr. hakatistov iz Poznanja in Šlezije), njih lastnih izjav med svetovno vojno (Bethmann-Hollweg, Friedrich Naumann, kajzer Wilhelm itd.), dokler so bili zmage sigurni, ter njih osvojevalnih društev (Südmark, Schulverein). Iz teh voljo in značaj nemškega ljudstva izdajajočih pojavov je nedvomno posneti, da smatra nemški narod mala ljudstva od Baltike do Egejskega morja le za svoje narodno kolonizacijsko ozemlje na svojem pohodu na Orijent, pri čemur naj med ta ljudstva vrženi nemški kolonisti služijo kot kit in kvas bodoče Velike Germanije od Francije pa tja do Mezopotamije in še dalje. In to drzno podjetje se je skoro da že posrečilo: Brest-Litovski mir je vrgel Prusom v naročje vsa ljudstva od južno Petrograda pa tja do Balkana, kjer so se konečno ti osvojači razbili čelo ter so ob skrhanih njih bajonetih vzrastle na tem nemško-kolonijemskem ozemlju nove nacijonalne samostojne države, med njimi tudi naša.

To so Nemci in njih preteklost. In danes snujejo ti Nemci v naši državi svojo nacijonalno politično stranko. Sami drsko priznavajo kaj nameravajo: ne pravijo, da bodo šli s tisto stranko v naši državi, ki bo za red, mir, pravičnost, napredek in blagor ljudstva, ne, ampak pravijo, da bodo šli z ono, ki bo dala njim, Nemcem, v državi več pravic, to je več moči. In kritizirajo vse vprek s precej prozornimi medvrsticami: evo nas, brez nas itak nič ne zmorete! To je ton Brena, a ne peket ubežnega kralja! To je ton zmagovalca, ukazovalca, gospoda, a ne ton — naseljenega gosta. In izpod tega tona, izpod plašča onih šestih gospodov iz Vojvodine, gleda tako jasno pangermansko kopito, da nas mora biti sram, da je v naši lastni hiši kaj tacega mogoče. Tisti neumortljivi osvovajalski duh, ki je bil ob prevratu potrj, a ne strjt, je zopet vdaril na površje. Iz njegovega tona povzdamo, da se zaveda, da stoji za njim 70 milijonsko vojaško in tehnično visoko nadarjeno ljudstvo, čigar milijonske predstraže stoje na Krkonoših, v Karpatih, v Podolju, na Poljskem, v ruski ravnini in deloma tudi — na Balkanu. In svojo šapo steguje po malenkosti: po naši lastni državni mašineriji.

Ali se vzpričo tega položaja zavedamo, kaj pomenja proglas šestih mož iz Vojvodine? Ali ni to najdrskjši udarec v lice, kar smo jih doživeli od prevrata sem?

Treznim Nemcem v naši državi samim

se to početje zdi nekoliko deplasirano. Instinktivno čutijo, da so se s tem korakom nekoliko preveč razgalili in da jim preti osamljenost in škoda. Boje se, da se bo z nemško stranko ravnalo v parlamentu enako kot z drugimi strankami: svoje cilje naj si izbojujejo iz svoje lastne moči. In katera državna stranka si bo upala politično tako nevaren element, kot so Nemci, podpirati v njih stremljenjih? Ali dovoljevati jim tudi najnavadnejše koncesije ter jih s tem politično jačati? Koncesije in ugodnosti, ki bi jim sicer brez pomisleka lahko dale, pa se jih bo ravnó iz tehtnih državno-političnih interesov moralo odreči?

Iz teh in podobnih jako važnih razlogov so vsi trezni Nemci že danes proti tej politiki par s pangermanskim duhom navdahnjenih političnih štrebarjev; Nemštvo s to stranko ne bo pojačano, ampak oslabiljeno. S.

„Hrvatsko pitanje.“

Najpreje iz državno-pravnega stališča.

Nihče ne dvomi, da so bili poslanci zadnjega hrvatskega sabora legitimni zastopniki hrvatskega ljudstva. In dvomiti tudi ne more. In ti zakoniti zastopniki hrvatskega ljudstva so dne 29. oktobra 1918 pretrgali vse državne vezi z Dunajem in Pešto, proglasili na podlagi samoodločbe Hrvatsko in Slavonijo za del snujoče se jugoslovenske države ter prenesli vso državno moč in oblast sabora na Najvišje Narodno Veče kot vrhovno suvereno oblast nad jugoslovenskimi pokrajinami bivše avstro-ogrške monarhije, z izrecnim naročilom in namenom, da naj to Narodno Veče stopi v pregovore s kraljevino Srbijo v svrhu ujedinjenja vseh Srbov, Hrvatov in Slovencev v eni državi. Vrhovno Narodno Veče kot najvišja suverena in od vseh priznana oblast v deželi je to storilo, doseglo sporazum in poželjeno proklamacijo ujedinjenja po regentu Aleksandru z dne 1. decembra 1918, na podlagi katere se je postavilo kot podlaga novi državi načelo parlamentarizma in demokracije. Odločuje torej večina državljanov po svojih poslancih. In ta večina se je izrekla za monarhijo, ali z eno besedo: vstvarila je vidovdansko ustavo.

Iz državno-pravnega stališča je hrvatsko vprašanje s tem rešeno kot je bilo istočasno in z istim aktom rešeno slovensko, bosansko, dalmatinsko itd.

Sedaj sledi poigranka:

Par politično občutljivih ljudi je imelo vtis, da so pri tem aktu itd. njih zmožnosti in naziranja prišle premalo do veljave. Šli so med narod in jeli proti temu aktu hujskati. Dobro, lahkoverno, toda neuko ljudstvo s 70% analfabetov, politično neizšolanó in nezrelo. Ako gredo žnjimi in proti novi državi, so rekli, da bo odpadel davek, vojna služba. Vse povojne neugodnosti da prinaša nova država. Hrvatska Republika da je tista čarobna beseda, ki bo prinesla samo med in mleko v deželo. In glej: od 350.000 volilcev, med njimi 70% analfabetov, jih je šlo 200.000 za republikanskimi demagogi, proti lastni skupni državi. Toda ogromna večina od vseh volilcev v državi se je pa izrekla za skupno državo. —

Vprašanje je sicer državno-pravno in po parlamentarnih običajih rešeno, vendar pa se še razpravlja o onem otoku od ca. 200 tisoč volilcev. Ti so z vsakim dnevom bolj

zakrknjeni, ker se njih vrste, zlasti voditeljske, množe z novimi nezadovoljnježi.

Jedro vprašanja: ali naj se obstaja na državno-pravno pravilno že rešeno vprašanje ali pa naj se da naščuvanemu ljudstvu prav? Ali pa naj se v stvari kompromis med obema naziranjima?

Tehtnica je baje čimdalje bolj nagnjena na kompromis.

Sedaj pa nekaj iz zgodovine.

Leta ca. 600 po Kr. Skoro ves Balkan razun mest, nadalje Posavje, Podonavje, Potisje, vzhodne Alpe... vse to ozemlje so zasedli Slovenci. Miroljubno kmečko ljudstvo, ki je živelo po skoro suverenih zadrukah ter bilo srečno in zadovoljno ob svojih čebelicah, voličih in dekljih.

Tam izza Karpatja nekje pridri vojaško organizirana tropa krepkih in podjetnih mož iz plemena Hrvatov, išoč si z orožjem v roki udobnejše domovine in sreče. Zavzame tedanjó Dalmacijo z jedrom v Liki, Krbavi, Krajini in sedanji severni Dalmaciji. Razširi se na Posavje in Podravje tja globoko gori v Panonijo čez Blatno jezero. Podvrže si miroljubne kmetiče ter si kot gospoda razdeli med seboj kmeta in zemljo. In kmet jim mora zidati gradove. In ko se pokrstijo, se mora pokrstiti tudi on ter zidati cerkve, samostane itd. In iz teh osvajačev nastane hrvatsko plemstvo in iz podvržene raje in zemlje hrvatska država različnih tvorb. Izrazita država plemičev, ne ljudstva. Zato je zaeno z državo zginjevalo tudi plemstvo.

Nekaj let pozveje. Izza istega Zakarpatja prihrumi nova četa osvojevalcev nad Bosno, Podrinje, Moravo itd. Iz plemena Sorbov. Podvržejo si ubogega kmeta Slovena ter ga zarobijo kot Hrvatje njegovega zapadnega brata. In iz osvojevalcev, ki si razdeli zemljo in kmeta med seboj, nastane srbsko plemstvo, a ker obdrže zavojevalci vojaško zvezo med seboj, tudi srbska država različnih tvorb. In zaeno z državo je zginilo tudi plemstvo.

Ka je torej Hrvat in kaj je Srb? Prazno zgodovinsko ime, zgodovinski ostanek ljudskega robstva. Tudi ko je država Srbov ali Hrvatov še bolj cvetela, to ni bila država v dotični državi naseljenega ljudstva, ampak le njegovih osvajačev, njegovih gospodov. Ti so zginili, a ljudstvo je ostalo. V spomin pa je ostalo tudi ime osvojevalcev ter njih tradicija.

Ali naj ta faktično tuja tradicija ločuje eno in isto, sedaj svobodno ljudstvo?

Beseda Dr. Nikolaja Velimirovića

govorena na pomenu poginulim Slovincima 27. oktobra 1918 g. u cerkvi ruske ambasade n Londonu.

(Nadaljevanje.)

Smrt opravičuje život pravednika kao što život nepravednika opravičuje njegova smrt. U svakom slučaju smrt naših prijatelja, ista pobedonosna smrt, koja i naš sopstveni život već dži na svom spisku, potiče nas na ozbiljnu analizu našeg života, — na ozbiljnu analizu i jednu višu sintezu.

Ljudima neviknutim na razmišljanje o celini života bilo jednog čoveka ili jednog naroda izgledaće čudnovat fakt, da jedan Slovenac poziva na molitvu za Slovence ne samo Slovence no i Srbe i Hrvate, kao i to da on kao rimokatolik drži tu molitvu u rusko pravoslavnom hramu, i povrh svega još, da on kao Slovenac i rimokatolik, želi da srpski pravoslavni sveštenici činodejstvuju i propo-

vedaju na toj molitvi. Pa još da svi ovi spomenuti faktori bez oklevanja primaju sva ta fakta sa svim mirno i prirodno.

Jer, gle, sve su ove stvari i prirodne u istinu za ovaj sintetički momenat u istoriji, na koji je jugoslovenski narod dospo do danas posle jednog dramatičnog analitičkog perioda od punih četrnaest stoljeća. Kao što jedna semenska, predstavljajući sobom početnu sintezu, raste u jednu granatu biljku, gde se ga grana od grane udaljuje, oblačeći se u lišće in cveće, dok se najzad posle prečusnog analitičkog procesa, ponovo ne skoncentriše u plod, u jednu obogaćenu sintezu. Tako je i slovenska rasa pokrenuta iz svoje vekovne dremovne sinteze pre 14 vekova i bacena u raznim pravcima po azijsko-evropskom kontinentu, da pojedinačno klija i raste, — da se analizira. Jedan deo te rase, jugoslovenski narod bačen je tada, kao jedno jednostavno seme, na prostranu njivu od Triglava do Crnoga Mora. Celi ovaj narod ima jednu antropološku speciju, jedno ime, jednu veru, iste običaje i isti duh. I analiza je otpočela; naime otpočelo je deljenje, muka i uzrast. Jer je to analiza, koja predstavlja normalan zemaljski život jednoga organizma između dvije sinteze: deljenje, muka i uzrast. Analizu na Jugoslovenima vršili su nova sredina i novi susedi, koji su bili bilo kulturni bilo razorni faktori. I još je ta analiza značila probu sa novi narod na Ilirskom poluostrvu. Providjenje, koje rukovodi sva stvorenja svoja postavilo je bezbroj pitanja novom narodu. Jedna su pitanja došla kroz Vizantiju, Istočno Hrišćanstvo, Istočno Civilizaciju, Turke i Tare, i na ovu grupu imala je da odgovori srpska grana Jugoslovenskog plemena. Druga su pitanja došla kroz Rim, Madžare, Mijetke, Rimsko hrišćanstvo i jugozapadnu Civilizaciju, i na ovu grupu pitanja imala je da odgovori hrvatska grana Jugoslovenskog naroda. Treća su pitanja došla kroz Njemce, Longobarde, Reformaciju i sjeverozapadnu Civilizaciju, i na njih je imala da odgovori slovenačka grana jugoslovenskog plemena.

Vizantija je značila za Jugoslovene pitanje: jeste li vi pastiri i pagani u stanju da usvojite i razumijete hrišćansku civilizaciju Istoka? Pa su Turci značili za Jugoslovene pitanje: Jeste li vi u stanju da u ime hrišćanskog Zapadna branite hrišćansku religiju protiv Islama? Drugim rečima: Možete li vi novaci u novoj religiji, žrtvovati sve za svoga Boga Hrista? Pa su Tatari značili za Jugoslovene pitanje: Da li ste vi toliko snažni duhom i telom, da možete odoljeti jednoj razornoj vihorskoj sili, koja je, kao pakleni oganj nasrnula da vas kuša?

Na ova pitanja odgovorili su u glavnom Srbi i odgovor je bio potvrđan.

Istovremeno, a sa druge strane naišla je je nova serija pitanja tom novom narodu, tako da je druga grupa njegova morala odgovarati.

Rim je značio za Jugoslovene pitanje: Jeste li vi sposobni da usvojite rimsko hrišćanstvo i latinsko-rimsku civilizaciju? Venecija je bila za Dalmaciju pitanje: Da li se vi možete takmičiti samnom u radu i umešnosti? A Madžari su bili pitanje moći otpora protiv razornosti, kao i Tatari.

Na ova pitanja odgovorili su Hrvati i odgovor je bio potvrđan.

No onda je pristigla nova grupa pitanja. Najpre Franci i Langobardi, a po tom njihovi potomci Njemci i Talijani, stavili su pitanje Jugoslovenima: Možete li se vi mali i siromašni održati protiv velikih i industrijalističkih poplava naših? I Slovenci, naj-

manji od malih odgovorili su: Možemo. Pa je onda germansko-reformatorska civilizacija stavila pitanje: Imate li vi, Jugosloveni, štogod da kažete u velikom pokretu ob nove religije? Jeste li vi sposobni za gotsko-industrijsku kulturu? Na što su Slovenci odgovorili valjano. (Dalje prihodnjic.)

Iz Radikal. Stranke.

Radikalni dan je po vsi državi vspjel nad vse pričakovanje ugodno ter prinesel lep materijalen dohodek.

V Dalmaciji naša stranka jako lepo napreduje. V Dubrovniku je začel izhajati izbornu urejevan naš list v cirilici in latinici „Dubrovnik“, ki je stopil na mesto „Naroda“.

V Liki, Krbavi in Vojvodini so se ustanovile zadnji čas jako važne strankine organizacije.

Proti državni kandidatni listi pri volitvah v parlament je nastopila močna struja. Škoda; državna lista, morda tudi z deločilom, da mora biti v vsako volilno okrožje pristojno gotovo število kandidatov, bi lahko odpravila dve tretjini za parlamentarno delo popolnoma brezplodnih strank iz našega javnega življenja ter prisilila v teh stranicah za javno delovanje sposobne ljudi, da se udeležujejo le v velikih strankah, kar bi pospešilo napredek strank, ljudstva in države.

Politični pregled.

Svetovna politika

se suče krog predpriprav za svetovno gospodarsko konferenco v Genovi, ki naj uredi svetovno gospodarstvo ter požene draginjo in brezposelnost. Ni še sigurno ali se vrši 8. marca ali pozneje. Prideta tudi Nemčija in Rusija. Mala antanta nastopi enotno.

Zaznamovati je lep uspeh konference v Washingtonu, ki je med vsemi silami Tihega oceana dosegla sporazum na podlagi obstoječega stanja, omejitev oboroževanja, gotove važne obveznosti gospodarskega in kulturnega značaja ter politiko odprtih vrat za Kino. Japonska izprazni Sibirijo.

Položaj

v srednji Evropi

je vedno bolj trden, zlasti glede novih držav, ki se vzajemno podpirajo.

V notranji naši politiki

se vedno bolj razkriva nevzdržnost zveze med radikali in demokrati. Trezno povdarno in pošteno delo še nikdar ni moglo prenašati puhle demagogije, posebno ako se ta ne straši pred nobenimi sredstvi. Čim bo poroka kralja končana, zna priti v Jugoslaviji do resnih notranjih izprememb; ker to uvideva vsakdo, da v tej smeri, kot vodijo dalje državo demokrati, ne more več iti dalje. Nada ljudstva počiva še na radikalih, ki so ponovno tako sijajno posvedočili svoje državniške zmožnosti; ljudstvo pričakuje, da radikali, ki so priklicali našo svobodo in našo državo v življenje, to državo tudi uredi. In to je tudi njihova dolžnost, pa naj stane ta ureditev kar hoče, samo da se nam ohrani lastna država kot jamstvo težko pridobljene svobode ter da se razmere, zlasti gospodarske, prometne in upravne, že enkrat uredi.

V Sloveniji

se čimdalje bolj opaža nevzdržno propadanje demokratov, samostojnih kmetov ter deruto narodnih socijalcev. Jedro vseh teh strank je napredno, pošteno in patrijotično, le vodstva so pod vsako kritiko. In to je vzrok razpada. Klerikaleci od tega razpada ne bodo dosti profitirali, ako pride pravočasno in v pravilni obliki nekaj solidnega, novega. Ker ogromna večina teh ljudi je v narodnem in naprednem ognju preizkušenih značajev.

Različne vesti.

N. V. kralj Aleksander I. se je dne 21. t. m. pripeljal v Bukarešt, kjer je bil sijajno sprejet. S princezo Marijo se je zaročil tudi cerkveno. V njegovem spremstvu se nahajajo

tudi politiki, ki vodijo važne pogovore glede Male antante.

Češki ministrski predsednik dr. Beneš se je napotil te dni v Pariz in London, kjer je sondiral teren glede stališča teh dveh na svetu merodajnih držav do precej daleč segajočih načrtov Male antante. Dobil je kar najpovoljnije utise in zagotovila.

Stiki rajhovskih Nemcev z Jugoslavijo, predvsem trgovski, postajajo vedno živahniji in globlji. Strckovnjaki trdijo, da postane Nemčija v doglednem času največji naš dobavitelj. To pa vsled priznane nemške solidnosti in — nizke valute. Zlasti Čehi opažajo to dejstvo. Priznati se mora, da se rajhovski Nemci v resnici tudi trudijo, da zabrišejo med nami, pred vsem med Srbi, neprijetne vojne spomine. Gredo nam v vsakem oziru na roko, zlasti tudi glede vojne odškodnine. Nekateri Srbi so za Nemce naravnost navdušeni. Nemci so pripravljeni dobaviti nam železniški materijal, stroje, barve itd. na račun odškodnine, ki jo dobi Srbija baje v iznosu 27 milijard zlatih mark. Pripravljeni so tudi zgraditi nam pristanišče. Obenem so naravni odjemalci naših poljedelskih proizvodov. Tudi avstrijski Nemci so oficijelno jako korektni, prijazni in susretljivi z nami, neoficijelno nam pa ravno ti dobavljajo politično razvratne ljudi, dajejo pribežališče našim izdajcem ter mesto strojev in avstrijskih izdelkov dobavljajo v naših mejah preostalim Nemcem — svojo antikvarično predvojno politično ideologijo.

Madžari, ki jih živi v naši državi krog 400.000, so sklenili te dni v Subotici ustanoviti lastno politično stranko. Kot se nam poroča iz zanesljivega vira sta sklicala te dni vrhovna poglavarja plemenov Hudorovičev in Heldov važno posvetovanje vseh družinskih članov, če ne bi ustanovili oni — lastne ciganske stranke. Ta zbor je subotičke Madžare baje radiotelegrafično pozdravil ter jim izrekel popolno plemensko solidarnost.

„Ali je ugled ministra ali države bolj prizadet z obdelovanjem pisma Heroigonje ministru Pribičeviću“, tako se vprašujejo vsi poštene državljani. In ruščica sramu nas obliva, ko dan na dan čitamo, da gospod minister navzlic pozivom Protičevega „Radikala“ ne kliče pred sodišče svojih težkih obdolževalcev, ampak se zadovoljuje s cenanimi izrazi zaupanja šele dozorevajoče mladine lastne stranke in pa lastnih od njega odvisnih ljudi. Z ozirom na gorostasno precej jasno obdolžitve umora lastnega klubovega tovariša, je zadržanje gospoda ministra neumljivo. In ako gospod minister ne mara preskrbeti razčistitve cele zadeve, bo morala to oskrbeti pač vlada oziroma njen šef, ker z ozirom na položaj, dolžnosti in zveze aktivnega ministra razčistitev take obdolžitve zahteva — državni ugled in interes.

Iz sodne dvorane.

Pred novomeško poroto prideta 28. t. m. gg. Robert Ganslmayer, bivši davčni asistent, sedaj trgovec v Kočevju, ter Boštjan Pasterk, čevljar iz Mozolja, radi pregreška častikraje v listu „Der Genossenschaft“. Zasebni obtožnik je g. F. Metlikovič, posestnik iz Rajndola. O izidu nam je objubljeno posebno poročilo.

Trgovina z valutami.

Curih: Berlin 2.41, New York 5.10, London 22.53, Pariz 46.70, Milan 25.70, Praga 9.15, Budimpešta 0.72, Zagreb 1.57, Varšava 0.14, Dunaj 0.10, avstr. žig. krone 0.09.

Zagreb: Dolarji 309—314, avstrijske krone 5.20—5.40, rublji 26—28, napoleoni 1150—1185, marke 150—155, leji 238.

Lastnik Konzorcij „Radikal“. Izdajatelj Okrajni Odbor Radikalne Stranke v Kočevju. Odgovorni urednik Vilibald Schubitz.

Tiskarna Jos. Pavliček, Kočevje.

Potnike ali zastopnike

išče velika tovarna likera, ruma, konjaka in ostalih špirituoza. Ponudbe z obvestilom, v katerem kraju pozna reflektant največ mušterij, poslati na naslov: Poštanski pretinac 41, Zagreb, glavna pošta.

My house, my castle! Jeftino vrelo za gradjevni materijal „Gradivo“, trgov. društvo, Zagreb, Bogovičeva ul. 3, Telefon 555.

Tisoče ljudi v vseh deželah sveta uporabljajo že 25 let prijetno dišeči

Feller-jev „Elsafluid“ kot KOSMETIKUM

za nego zob, zobnega mesa, glave, kot dodatek k vodi za umivanje, ker je radi svojega antiseptičnega in čistečega osvežujočega delovanja najboljšega učinka. Ravno tako je priljubljen kot krepko blago delujoče in

vrlo prijetno sredstvo za drgnjenje

hrbta, rok, nog in celega telesa. Je mnogo močnejši in delujoči nego francosko žganje in najboljšo sredstvo te vrste. Tisoče priznanja!

Z zamotom in poštnino za vsakega:

3 dvojnate ali 1 specialna steklenica . . . . . 48 K.

Za prodajalce:

12 dvojnatih ali 4 specialne steklenice . . . . 168 K
24 " " 8 " " " " " " . . . . . 280 K
36 " " 12 " " " " " " . . . . . 394 K
poštine prosto na Vašo pošto. Kdor denar naprej pošlje, dobi še popust v naravi.

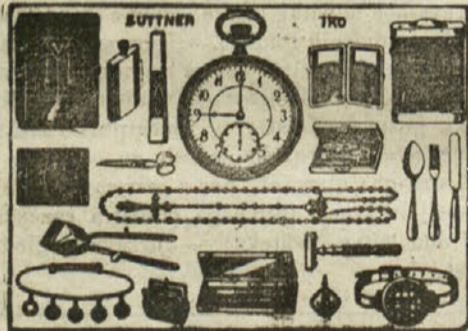
PRIMOT: Elsa obliž za kurja očesa 5 K in 7-50 K; Elsa mentolni klinčič 12 K; Elsa posipalni prašek 11 K; pravo Elsa ribje olje 85 K; Elsa voda za usta 36 K; Elsa kolonska voda 41 K; Elsa šumskimiris 41 K; Glicerin 6 K in 30 K; Lisol, Lisoform 30 K; Kineški čaj 3 K; Elsa mrčesni prašek 15 K; strup za podgane in miši 8 K in 12 K.

EUGEN V. FELLER, lekarnar
Stubica donja, Elsatrž št. 304, Hrvatsko.

Našli bodete za lastno uporabo in DARILA predmete v zlatu, srebru, nakite, ure, verižice, prstane, uhane, narokvice in krstne spominske obeske, ter od raznih potrebnosti

kaj iščete

pri znani firmi SUTTNER po najnižjih dnevni cenah

nah v najlepšem modernem izdelku. Žlice, nože in vilice, škarje, žepne nože, doze za cigarete in duhan, strojeve za brijanje, nažigalce itd. vsebuje sijajni katalog s slikami od

Tvorniške tvrdke H. SUTTNER,
Ljubljana št. 412.

VELETRGOVINA

A. BUTINA V KOČEVJU

oferira po dnevni cenah na debelo

pšenična moka št. 0
" " " 1
" " " 2
krušna moka št. 5
pšenični otrobi
pšenični zdrob
moka za krmiljenje
koruza
koruzna moka
oves
nemška sol
sladkor v kockah

Cene veljajo za blago v vrečah. Naročila sprejema tudi J. Kajfež v Kočevju št. 84.

KORANIT

asbestni škrljavec, najboljšo sredstvo sedanjosti za pokrivanje streh in obloženje zidov. Tovarna v Karlovcu (Hrvatska).

Glavno zastopstvo za Slovenijo:

Franz Hočevar, Moste, p. Žirovnica, Gorenjsko.

Stavbeniki, podjetniki, pokrivači in vsi, ki hočete imeti dobro pokrito streho, sigurno proti dežu, toči, snegu, požaru in viharju, zahtevajte oferte.

12-9

Jadranska banka - Beograd

Delniška glavica: 30,000.000 Din. — Rezerva: 15,000.000 Din.

Podružnice:

Celje, Cavtat, Dubrovnik, Ercegnovi, Jelsa, Korčula, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, — — Metković, Sarajevo, Split, Šibenik, Zagreb. — —

Naslov za brzojave: Jadranska.

Afiliiran zavod:

26-3

FRANK SAKSER STATE BANK

82 Cortland Street

New York City.

J. KAJFEŽ

Kočevje, Glavni trg 84
trgovina z mešanim blagom
in deželni pridelki

priporoča

vse deželne pridelke in specerijsko blago po najnižjih cenah.

Moka št. 00	25 K kg	kava sur. najf.	144— K kg	kanditi	70— K kg
" " 1	24 " "	" la	118— " "	kromptr	7-20 " "
krušna moka	22 " "	" IIa	112— " "	sol, drobna	12— " "
koruzna moka	} po najniž- jih cenah.	" žgana	144— " "	rožiči, celi	24— " "
koruza		riž, najfin	46— " "	" mleti	30— " "
koruzni zdrob	} med pojo	" la	40— " "	milo Schicht	28— "kos
koruzni otrobi		" navaden	28— " "	" Apollo	26— " "
oves	} po najniž- jih cenah.	sladna kava	28— " "	slivovka	78— " l
sladkor v kock.		66— " "	cikorija Franck	46— " "	drežnik
" sipen	62— " "	" brez znam.	42— " "	olje la	92— " "
testenine	36— " "	sveče	56— " "		

Aleks Podvinec

tovarna usnja v Radečah pri Zidanem Mostu

priporoča

svoje prvovrstne izdelke, kakor

Vache podplate	kipse
likanec	notranjke
kupone	teletine in
vratove	stranske dele

po najnižjih dnevni cenah.

Zahtevajte ponudbe!

Zahtevajte ponudbe!